

ВОДЗЫЎ

на аўтарэферат дысертацыі

Старасценка Таццяны Яўгеньеўны

«Дынаміка беларускага мастацкага тэксту XX стагоддзя:

лексіка-граматычныя сродкі, камунікатыўныя мадэлі і іх узаемадзеянне»,
прадстаўленай на саісканне вучонай ступені доктара філалагічных навук
па спецыяльнасці 10.02.01 – беларуская мова

Кагнітыўна-дыскурсны падыход да вывучэння моўных асаблівасцяў мастацкага тэксту адзначаецца выключнай актуальнасцю ў антрапацэнтрычнай парадыгме сучаснай лінгвістыкі. Асаблівасці семантыкі і прагматыкі мастацкага тэксту, моўны аспект імпліцытнага камунікатыўнага эфекту, як і праяўленне моўнай асобы пісьменніка, патрабуюць прымянення комплекснага падыходу да даследавання мастацкага тэксту.

Лінгвістычная навука мае патрэбу ў распрацоўцы комплекснага метадалагічнага падыходу да мастацкага тэксту на аснове камунікатыўнай стылістыкі з выхадам на дыялагічную стылістыку, або стылістыку дыялогу, якая прадугледжвае ўлік моўнай асобы пісьменніка і тэзаўрус чытача, а таксама моўных маркераў імпліцытнага дыялогу аўктарыяльнага і дыегетычнага наратыву. Азначаныя праблемы грунтоўна вырашаюцца Т. Я. Старасценка на матэрыяле паэтычных і празаічных тэкстаў беларускіх аўтараў XX ст.

Вектар даследавання накіраваны на супастаўляльна-стылістычны аналіз моўных фактаў. У выніку аналізу аўтару ўдалося паказаць агульныя і адметныя рысы ідыястыляў беларускіх пісьменнікаў розных часовых перыядаў і стварыць цэласную стылістычную карціну мастацкага тэксту XX ст.

Як вынікае з аўтарэферата дысертацыі, тэарэтычная значнасць даследавання заключаецца ў наватарскім падыходзе да аналізу мовы мастацкіх твораў як другой сістэмы ў паэтычным дыскурсе і як актыўнага ўзаемадзеяння розных суб'ектаў камунікацыі ў наратыве; у распрацоўцы новага падыходу да разгляду камунікатыўнасці мастацкага тэксту на аснове імпліцытнай знешняй і ўнутранай дыялагізацыі; у лінгвістычным асэнсаванні кампазіцыйных прыёмаў суб'ектывізацыі.

Зыходзячы з палажэнняў, сфармуляваных у аўтарэфераце, можна зрабіць выснову, што структура працы пабудавана паслядоўна і лагічна. Аўтарэферат дысертацыі змяшчае ўсе неабходныя раздзелы, вызначаецца дакладнасцю фармулёвак мэты, задач, вынікаў і цалкам адлюстроўвае змест даследавання.

Практычная значнасць вынікаў дысертацыі Т. Я. Старасценка заключаецца ў магчымасці іх уключэння ў лекцыйныя курсы, распрацоўку вучэбных дапаможнікаў па сучаснай беларускай мове, філалагічнаму аналізу мастацкага тэксту, кагнітыўнай лінгвістыцы, гісторыі беларускай літаратуры. Неабходна адзначыць таксама, што вынікі дысертацыі ствараюць навуковыя перспектывы для распрацоўкі новых метадык дэкадавання паэтычнага тэксту, вывучэння

празаічных маналагічных структур з выяўленнем дыялогу на ўзроўнях наратора і персанажа, персанажа і персанажа, наратора і аўтара.

Аўтарэферат Т. Я. Старасценка вызначаецца унутраным адзінствам, змяшчае новыя навуковыя падыходы, якія знаходзяць адлюстраванне ў публікацыях і апрабаванні вынікаў даследавання (73 публікацыі, сярод якіх 1 манаграфія, 24 артыкулы ў часопісах, уключаных у пералік навуковых выданняў Рэспублікі Беларусь для апублікавання вынікаў даследаванняў, 5 артыкулаў у замежных навуковых выданнях, 18 артыкулаў у зборніках навуковых прац, 21 артыкул у зборніках матэрыялаў канферэнцый, 1 тэзісы даклада канферэнцыі, 3 – вучэбныя дапаможнікі), што сведчыць пра асабісты практычны ўнёсак дысертанта ў беларускую лінгвістыку.

Такім чынам, змест аўтарэферата дазваляе заключыць, што дысертант прыходзіць да абгрунтаваных высноў, у выніку чаго дасягаецца мэта даследавання. У працы адлюстравана таксама абгрунтаванне вылучаных на абарону палажэнняў.

Станоўча ацэньваючы прадстаўленую працу, звернем увагу на асобныя аспекты.

Так, з аўтарэферата не вынікае, што разумее аўтар даследавання пад паняццем *экзегетычны наратыў*.

Пажадана было б удакладніць: чым абумоўлены выбар беларускіх пісьменнікаў, творы якіх паслужылі крыніцай для даследавання знешняй і ўнутранай дыялагічнасці?

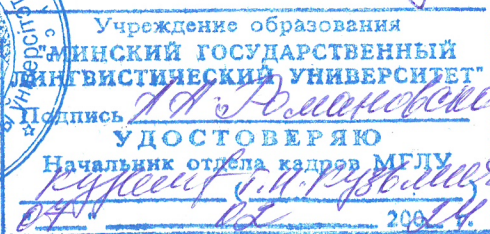
У чым, на думку аўтара, розніца паміж наратывам і апавяданнем?

Афармленне аўтарэферата адпавядае ўсім патрабаванням ВАК Рэспублікі Беларусь. Аўтарэферат дазваляе зрабіць вывад, што ў цэлым доктарская дысертацыя «Дынаміка беларускага мастацкага тэксту XX стагоддзя: лексіка-граматычныя сродкі, камунікатыўныя мадэлі і іх узаемадзеянне» па навізне, аб'ёме прааналізаванага матэрыялу, тэарэтычнай і практычнай значнасці ўяўляе самастойнае завершанае даследаванне, адпавядае ўсім патрабаванням ВАК Рэспублікі Беларусь, а яе аўтар Т. Я. Старасценка заслугоўвае прысуджэння вучонай ступені доктара філалагічных навук па спецыяльнасці 10.02.01 – беларуская мова.

Прафесар кафедры славянскіх моў
УА «Мінскі дзяржаўны
лінгвістычны ўніверсітэт»,
доктар філалагічных навук, прафесар

А. А. Раманоўская

07.02.2024

А. А. Раманоўская

А. А. Раманоўская
Начальник отдела кадров МГЛУ
07.02.2024